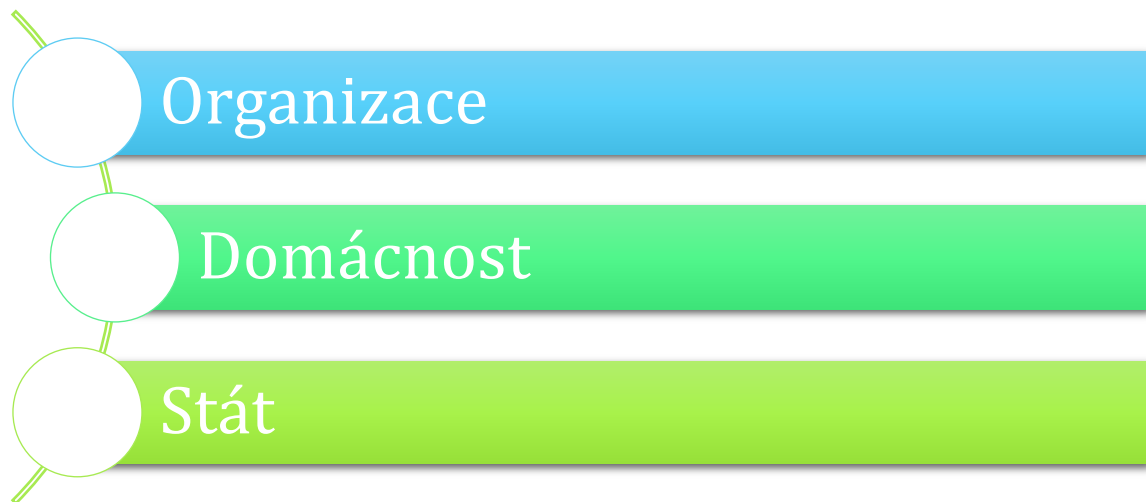

11.,12. NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

- soubor všech činností, které provádí 3 ekonomické subjekty na území určitého státu (průmysl, zemědělství, školství)

= funkcí NH je co nejlepší uspokojování potřeb daného státu

STRUKTURA NH

ODVĚTVOVÁ

- souhrn podniků, které mají stejné nebo podobné vstupy, stejné nebo podobné technologie a stejné nebo podobné výstupy (školství, doprava, průmysl, stavebnictví)
- jednotlivá odvětví můžeme dále dělit na:

TĚŽKÝ

Lehký

- pododvětví se dále dělí na jednotlivé obory, jednotlivé podniky mají svojí právní formu

SEKTOROVÁ

- spojení odvětví podle stejných znaků

Primární sektor

- získává suroviny z přírody -> prvovýroby (chov ryb)

Sekundární sektor

- zpracovává výsledky z primárního sektoru (stavebnictví)

Terciální sektor

- patří sem všechny služby (doprava, cestování)

Quartální sektor

- dříve byl zahrnut v terciálním sektoru, zahrnuje vědu, výzkum a IT technologie

PODLE EU

3 ekonomické subjekty	Členění dle EU
ORGANIZACE	NEFINANČNÍ ORGANIZACE
	FINANČNÍ ORGANIZACE (ziskové)
	NEZISKOVÉ ORGANIZACE
DOMÁCNOSTI STÁT	DOMÁCNOSTI VEŘEJNÁ ZPRÁVA (ČNB, soudy)

UKAZATELÉ, PODLE KTERÝCH SE HODNOTÍ VÝKONNOST NÁR. HOSPODÁŘSTVÍ

1. HDP – Evropa
2. HNP – národní
3. Čistý domácí produkt
4. Osobní důchod
5. Disponibilní důchod
6. Tempo růstu HDP
7. Míra nezaměstnanosti
8. Míra inflace
9. Vývoj obchodní a platební bilance

1. HDP=GDP

- celková peněžní hodnota, finální produkce vyrobená na území daného státu za určité období (za 1 rok) domácími i zahraničními firmami

FINÁLNÍ PRODUKCE – produkce, kterou spotřebovávají domácnosti

- nezapočítávají se do HDP meziprodukty (produkt, který se pohybuje mezi firmami a nedostává se ke konečnému spotřebiteli)

- HDP se přepočítává v dolaru na 1 obyvatele, slouží to k porovnávání životní úrovně obyvatelstva

CENY

TRŽNÍ

- nominální HDP

STÁLÉ

- reálné HDP

- k výpočtu HDP se používají 2 způsoby

Ceny určuje ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

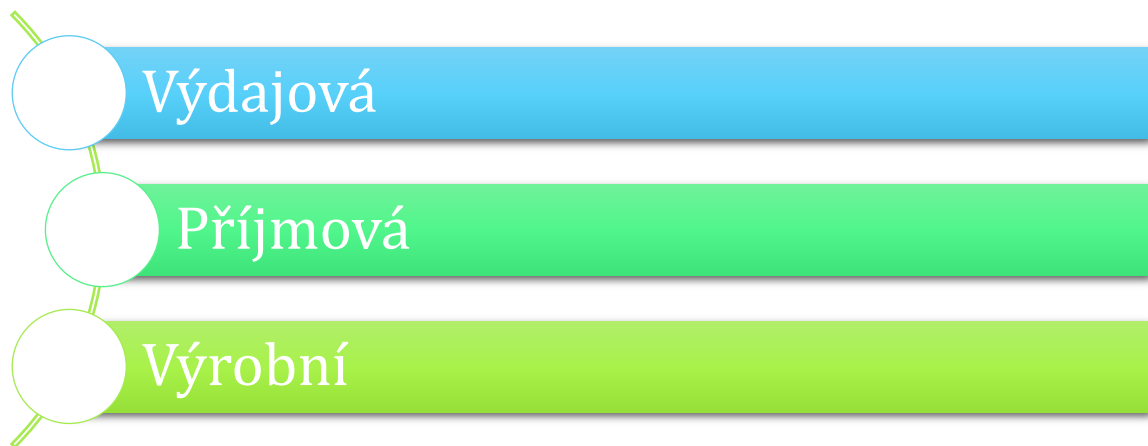
DEFLÁTOR = $\text{nominální HDP} / \text{reálné HDP} \times 100$

- procentuální nárůst HDP, který byl způsoben inflací

2. HNP

- zahrnuje v peněžním vyjádření finální produkci, kterou vyprodukovali firmy daného státu (USA) po celém světě

METODY VÝPOČTU HDP

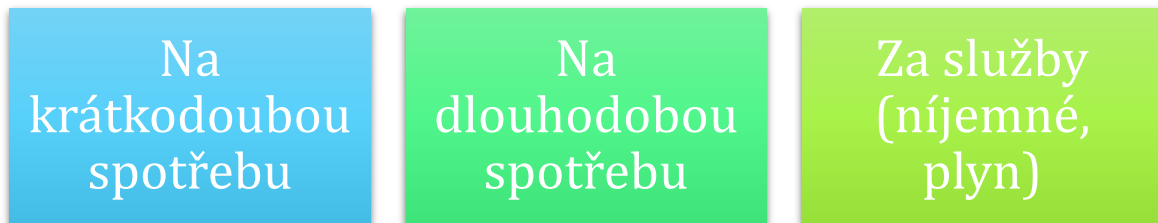
VÝDAJOVÁ METODA

- sčítají se výdaje 3 ekonomických subjektů v NH

$$\mathbf{HDP = C + I + G + X = K\check{c}}$$

(**C** = výdaje domácností, **I** = výdaje podniku, **G** = výdaje vlády, **X** = čistý vývoz (vývoz - dovoz ze 3.země))

C = výdaje

I = hrubé investice firem

$$I = I_R + I_N \text{ (R=restituční, N=nett->čisté)}$$

R= obnovení výroby ve stejném rozsahu (nákup stroje za starý)

N=rozšíření další výroby

G = výdaje státu na nákup statků a služeb (výdaje ministerstev)

PŘÍJMOVÁ METODA

- součet příjmů všech 3 ekonomických subjektů

C = mzdy, platy, sociální dávky, přijaté úroky, nájemné, renta

I = čisté zisky, odpisy

G = daně

VÝROBNÍ METODA

- součet přidaných hodnot firem

- to co podnik přidal k tomu, co nakoupil

***Všechny metody by měly dojít ke stejnému výsledku.**

NEDOSTATKY UKAZATELE HDP

= ekonomický ukazatel, který se získá výpočtem a neodráží v sobě následující faktory/činitele

- Vzdělanost národa
- Přístup k pitné vodě
- Délka života
- Dodržování lidských práv
- Výživa, hygiena, ekologie
- Meziprodukty
- Netržní produkce => výroba, která neprochází trhem ale domácnosti je varábí
- Škody na životním prostředí

Černá ekonomika

- Zahrnuje kriminální činnost, jejíž podstata je nelegální (drogy, zbrněn, tisk bankovek)

Šedá ekonomika

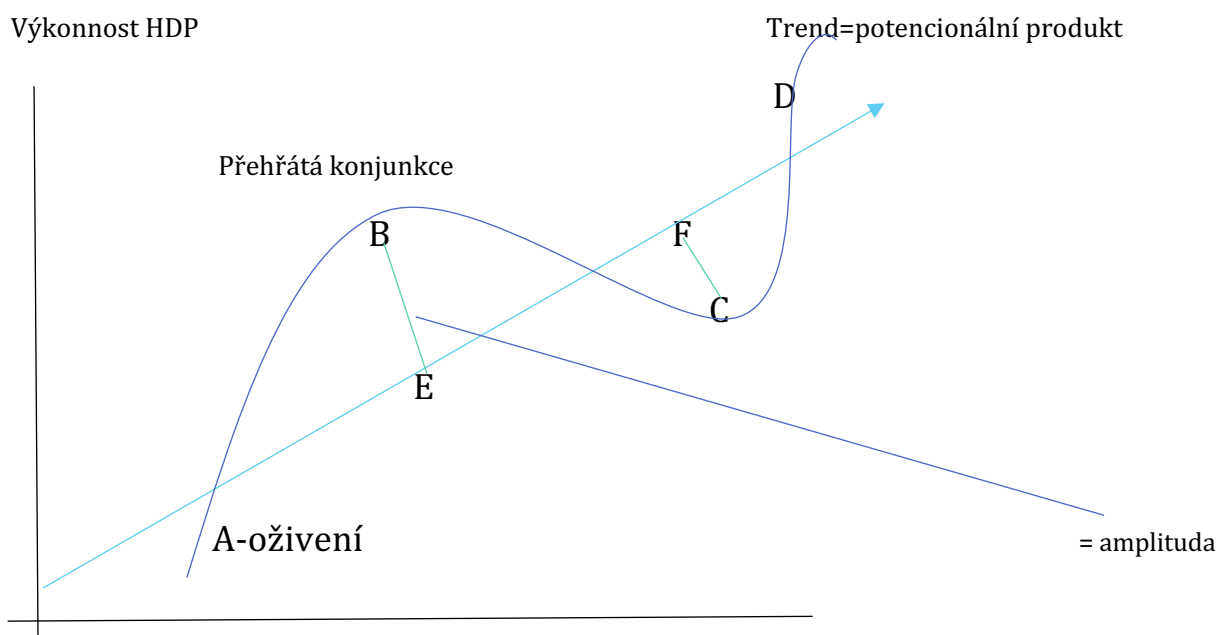
- Činnosti, které jsou v podstatě legální, ale jsou skrývány před úřady (úniky na daních)

OSN=ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

- každý rok vypracovává studie, v níž používá ukazatele/index LIDSKÉHO ROZVOJE
- vypracovává to pro 169 zemí (ČR je na 28. místě)
- ukazatel blahobytu

FÁZE REPRODUKČNÍHO PROCESU U NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

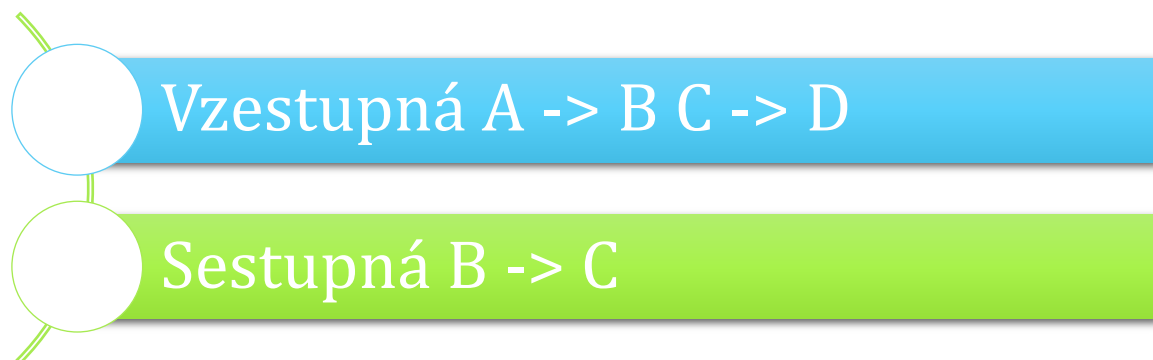
- sledujeme-li výkonost ekonomiky v delším časovém období, zjistíme, že stoupá, ale střídají se zde fáze růstu a poklesu

HOSPODÁŘSKÝ CYKLUS

= je pohyb, při kterém se ekonomika navrátí do původní situace

2 FÁZE

- BOD A a C = dolní bod zvratu (DNO)
- BOD B a D = horní bod zvratu (VRCHOL)
- DEPRESE v ekonomice => HDP klesá více jak půl roku
- Počátek vzestupné fáze-> OŽIVENÍ
- STAGNACE= HDP ani neklesá ani neroste
- AMPLITUDA CYKLU= odchylka horního bodu zvratu od TRENDU, nebo dolního bodu zvratu
- TREND= je optimální výše HDP, kterou by ekonomika vyprodukovala, pokud by optimálně využívala všechny své zdroje (5-6 %)

FÁZE VZESTUPNÁ (EXPANZE)

- v horním bodu zvratu, když začne růst agregátní poptávka (D) a je vyšší než agregátní nabídka (S), dochází k oživení ekonomického HDP, zvětšuje se (ceny rostou, firmy více vyrábí, snižuje se míra nezaměstnanosti)

- podnikatelé investují a neustále očekávají, že budou realizovat zisky, ale v určitém okamžiku jejich agregátní nabídka převyšuje agregátní poptávku, to znamená, že trh je přesycený

FÁZE SESTUPNÁ

- dolní bod zvratu a dochází k ekonomice v RECESY (klesá výroba, klesá HDP, podniky propouštějí)
- podnikatelé snižují ceny, aby prodali zásoby
- podnikatelé neinvestují
- recese trvá tak dlouho, než nastane dolní bod zvratu

3. ČISTÝ DOMÁCÍ PRODUKT

ČDP = HDP - AMORTIZACE (opotřebení DM)

4. OSOBNÍ DŮCHOD

- všechny nezdaněné příjmy domácností (hrubá mzda)
- používá se k porovnávání příjmů

5. DISPONIBILNÍ DŮCHOD

- osobní důchod po zdanění (z příjmu FO)

6. TEMPO RŮSTU HDP

- vyjádřeno v % = vyjadřuje o kolik procent vzroste HDP oproti předcházejícímu roku

$$= \frac{\text{reálné HDP}_t - \text{reálné HDP}_{t-1}}{\text{reálné HDP}_{t-1}} \times 100$$

Možnosti růstu HDP:

EXTENZIVNĚ

- růst je způsoben dodatečnými zdroji

INTENZIVNĚ

- lepší využití stávajících zdrojů

*V praxi se nejčastěji oba způsoby kombinují. Označení podle převažující metody.

7. MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

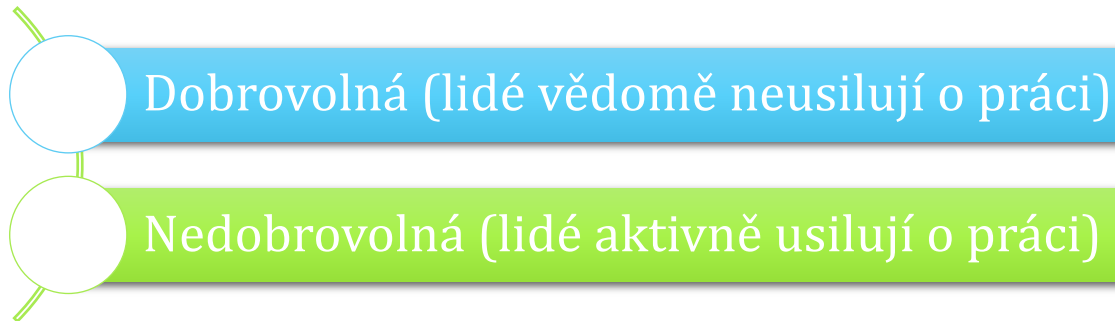
- nezaměstnanost na trhu vzniká, když poptávka po pracovních příležitostech je vyšší než nabídka (klesá HDP, neodvádí daně z příjmu)

Ekonomický dopad

Sociální dopad

- v rodině nezaměstnaného klesá životní úroveň, podléhá deprivacím, alkoholu, může docházet ke krádežím

NEZAMĚSTNANOST

Ekonomicky aktivní obyvatelé = zaměstnaní + nedobrovolně nezaměstnaní

TYPY nezaměstnanosti

FRIKČNÍ

- lidé běžně mění svoji práci (nejsou spokojeni ve firmě, změna bydliště, aj.)
- charakteristickým rysem je krátkodobost

STRUKTUÁLNÍ

Profesní

- vlivem technického rozvoje zanikají činnosti a kvalifikovaní pracovníci musí být rekvalifikováni na jinou činnost

Regionální

- dochází k omezování produkce některých odvětví a v regionu vzniká problém nezaměstnanosti

CYKlická

- souvisí s hospodářským cyklem, kdy v období krize a sedla (dna) dochází k nárůstu nezaměstnanosti

SEZÓNní

- některou práci nelze vykonávat po celý rok

VROZEC PRO VÝPOČET MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI

= nedobrovolná nezaměstnanost / obyvatelé 15-64 let x 100 = %

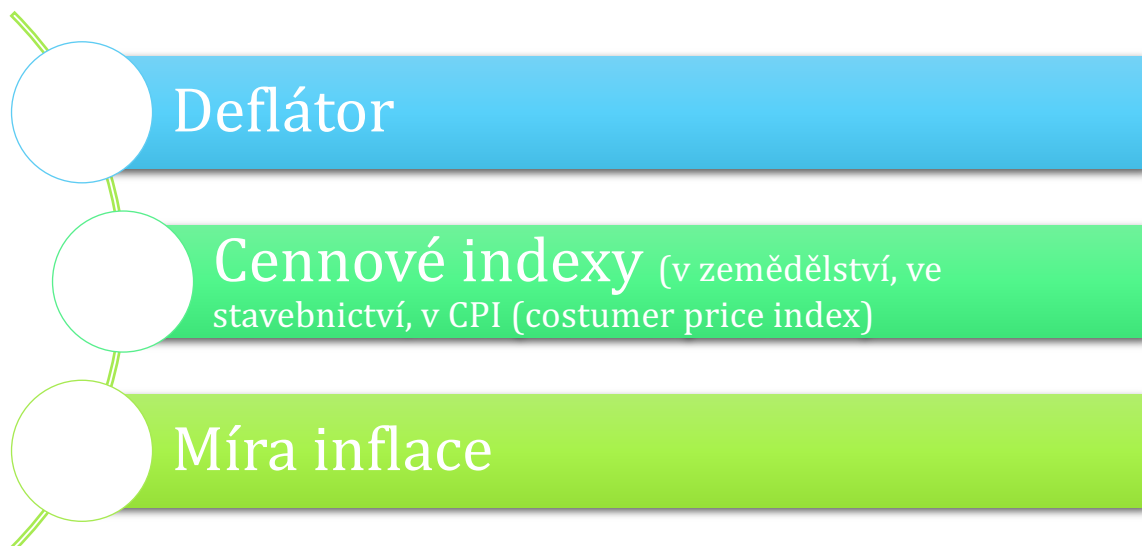
OPATŘENÍ STÁTU V NEZAMĚSTNANOSTI

Pasivní	Aktivní
<ul style="list-style-type: none"> • vyplácení podpor 	<ul style="list-style-type: none"> • rekvalifikační programy hrazené ze státního rozpočtu, nebo daňové úlevy

8. MÍRA INFLACE

= nárůst celkové cenové hladiny

Ukazatelé:

Základem výpočtu CPI je reprezentativní spotřebitelský koš, který zahrnuje přes 700 položek a služeb, které domácnosti nakupují.

Každá položka má ve spotřebitelském koši svoji váhu.

Pro výpočet indexu se vypočítá hodnota koše v roce T a hodnota koše v roce T+1 a tyto hodnoty se vzájemně porovnávají ($a \times 100$).

VÝHODY INDEXU CPI

+ snadnost a rychlost výpočtu (ČSÚ)

+ vztahuje se pouze k domácnostem

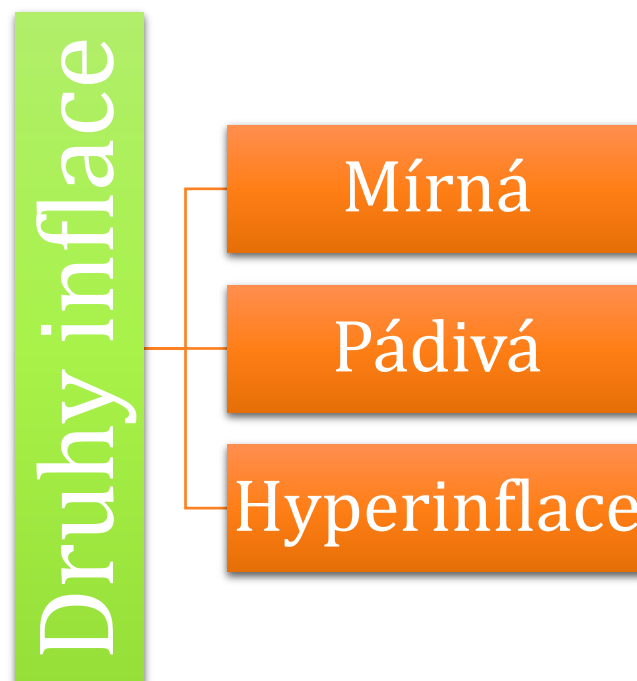
- nezahrnuje všechny položky, které domácnosti nakupují
- pokud domácnosti některé výrobky nespotřebují, stejně se nárůst ceny indexu u CPI projeví

MÍRA INFLACE

= vychází z výpočtu CPI

$$= \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100$$

DRUHY INFLACE – podle tempa růstu cenové hladiny

1. MÍRNÁ -> plíživá do 10%, není nebezpečná pro ekonomiku a roste při ní HDP, bankovní systémy dobře fungují, lidé nedůvěřují penězům
2. PÁDIVÁ -> více než 10% až 100%, lidé přestávají důvěřovat penězům, přestávají mít hodnotu
3. HYPERINFLACE -> až do 1000%, peníze přestávají plnit své funkce (platidla, oceňování)

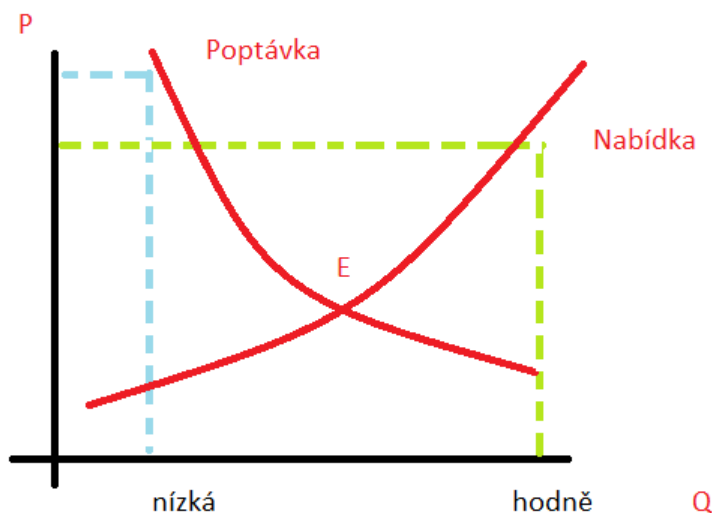
DRUHY INFLACE – podle příčin vzniku

Nabídka

- růst cen je vyvolán růstem mzdových nákladů, růstem energií a míry zdanění

Poptávka

- vyplývá z tržního mechanismu, pokud poptávající mají zájem nakupovat, tak prodávající cenu zvyšují

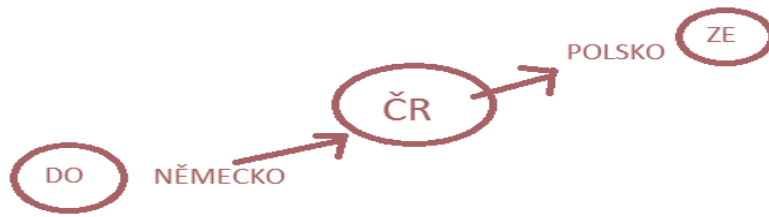
SETRVAČNÍ -> spočívá v očekávání

DOPAD INFLACE

- Dochází k poklesu tržní síly peněz
- Jsou postiženi příjemci fixních důchodů (stipendia, starobní důchod)
- Vysoká inflace způsobuje sociální nepokoje
- Věřitelé inflace ztrácejí, dlužníci získávají
- Inflace nepostihuje vlastníky nemovitostí a starožitností

9. VÝVOJ OBCHODNÍ A PLATEBNÍ BILANCE

- zachycuje pohyb peněz republiky ve vztahu k zahraničí => toky peněz do a ze země

SALDO = rozdíl mezi tím, co do země přijde a naopak –aktivní x pasivní

PLATEBNÍ BILANCE

1. Běžný účet PB

- obchodní bilance = vyjadřuje a zachycuje pohyb peněz pouze za nákup a prodej zboží
- bilance služeb = zachycuje pohyb peněz za poskytnuté a přijaté služby (bankovníctví, pojišťovnictví), díky aktivnímu cestovnímu ruchu je bilance služeb aktivní
- transfery = jednosměrná platba (dary, sociální dávky)

2. Kapitálový účet PB

- zachycuje toky peněz za licence, patenty, vyrovnávání st. dluhu a ostatní práva

3. Finanční účet

- toky peněz za investice
 - přímé investice (výstavba podniku)
 - portfoliové investice (zásoba CP)

4. Saldo chyba opomenutí

- ČSÚ má statistické chyby

Existuje ukazatel MÍRA BÍDY organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

= míra inflace + míra nezaměstnanosti

ČINITELE OVLIVŇUJÍCÍ NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

EKONOMICKÝ POLŠTÁŘ=MAGICKÝ ČTYŘÚHELNÍK

= grafické znázornění 4 ekonomických ukazatelů (míra inflace, míra nezaměstnanosti, HDP, podíl B. Ú. PB k HDP)

- Kóty = jsou vyneseny jinak než normálně
- Podmínky správného znázornění je účelné nastavení stupnic na jednotlivých osách
- Proporcionální neboli rovnoměrný vývoj ekonomiky je charakteristický tím, že žádný z rohu polštáře nevyčnívá
- Nerovnoměrný vývoj je charakteristický tím, že je polštář zdeformován
- Příznivý vývoj se projevuje tím, že se plocha polštáře neustále zvětšuje

